

A magyarországi Helomyzida-legyek synopsisa.

Irta: Szondy György.

Az alábbiakban a hazai Helomyzidák synopsisát óhajtottam összeállítani, mintegy folytatásául a Kertész Kálmán által megkezdett s Szilády Zoltán által folytatott munkának.

A Helomyzida-legyek a sötét, nyirkos helyeket kedvelik, igen sok közöttük a barlanglakó. Ezek a barlangokban főlhalmozódó állati ürülékbe rakják petéiket, míg a nem barlangokban élő fajok korhadó állati- s növényi anyagokba, vagy gombákba petéznek s itt élik álcakorukat.

A családdal Czerny foglalkozott legbehatóbban; műve (3) a palaearktikus régióból 111 Helomyzida-fajt ismertet; ezek közül 40 a *Suilliinae*, 71 a *Helomyzinae*-alcsaládba tartozik. Nálunk — a Nemzeti Múzeum s az újabb gyűjtések anyaga, továbbá a Fauna-katalógus adatai szerint — a *Suilliinae*-alcsaládnak 2 neme van képviselve 23 fajjal; míg a *Helomyzinae*-alcsaládból 15 nem 35 faja ismeretes. A faunakatalógus adataival szemben a gyarapodás 6 nem, 24 faj.

Földrajzi elterjedésüket illetőleg fajaink legtöbbször a Lapp-földtől és Svédországtól Itáliáig, Spanyol- és Angol-országtól az Uralig s a Kaukázusig honos. Ezért s a rendelkezésre álló adatok gyér száma miatt, hazánk határain belőli regionalis elterjedésüket ma még alig körvonalazhatjuk. Néhány fajról máris megállapíthatjuk, hogy országszerte elterjedt; a jövőben ezek száma minden bizonnyal gyarapodni fog. Inkább hegyvidéki fajoknak látszanak a következők: *Suillia inornata* Lw., *umbratica* Mg., *pilimana* Lw., *Mikii* Pok., *ustulata* Mg., *flavifrons* Ztt., *Oldenbergii* Czerny; *Heteromyza oculata* Fall., *Thelida atricornis* Mg., *commixta* Collin; *Tephrochlamys flavipes* Ztt., *Eccoptomera pallescens* Mg., *obscura* Mg., *emarginata* Lw., *Neoleria ruficauda* Ztt.; *Amoebaleria caesia* Mg.; *spectabilis* Lw.; *Scolioentra villosa* Mg., *Helomyza serrata* L. [tipikus barlanglakó, de az Alföldön is előfordul], *brachypterna* Lw.; *modesta* Mg.

Ezek, a Suilliák kivételével, egyben barlanglakók is; mellettük hegyvidékiek még az alábbi, nem barlanglakó fajok: *Spanoparea*

variabilis Lw., *Neoleria inscripta* Mg., *Amoebateria amplicornis* Czerny.

Csak alföldi lelőhelyről került eddig elő: *Suillia variegata* Lw., *Stroblii* Czerny, *oxyphora* Mik; *Orbellia hiemalis* Lw., *cuniculorum* R. D., *Morpholera Kertészi* Czerny.

Csak Horvátországban s a tengerparton ének: *Suillia notata* Mg., *laevifrons* var. *Villeneuvei* Czerny, *Gymnomus troglodytes* Lw.

Barlangi légy-famánk ismeretéhez számos adatot szolgáltatnak az egyes fajok lelőhelyeinek felsorolásakor. Csaknem összes barlangjainkból kerültek elő Helomyzidák, főként néh. dr. Bokor Elemér gyűjtése révén.

Czerny idézett munkájában a *Suillia*-nem fajainak főbélyegül a csápsörte szőrözöttségét vette, holott ennek megbízhatatlanságára már Loew is rámutatott (1). Bizonyos, hogy ezt a bélyeget teljesen mellőznünk nem lehet; de az ilyenféle meghatározásokat, mint pl. »hosszan fésüs« — »hosszan pelyhes«, — vagy »röviden fésüs«, »röviden pelyhes«, a lehetőségig kiküszöböltem. E helyett nagyobb mértékben fölhasználtam a szárnyak füstös, illetve foltos mivoltát s az erek szegélyezettségét.

Czerny fajai közül egyet, a *Suillia Villeneuvei*-t varietásnak minősítettem, miután a homlok fénytelenége még a Czerny-által meghatározott két darab nemzeti muzeumi példányon is különböző s úgy látszik, hogy az idősebb példányok homloka kifényesedik. E szerint még talán a *laevifrons*-sal való teljes egyesítés is jogosult volna.

A család jellemzése.

Szárnypikkely nélküli legyek. Postvertikális sörtéik konvergensek, egy vagy több vibrissájuk van. Fiókerük az első hosszanti értől élesen elválnak és külön torkolodik. Anális sejtjük zárt s a szárnysegély felé kihalasodik.

Alcsaládok.

1. (2). Prothoracalis sörtéjük nincsen; anális erük a szárnysegélyt nem éri el. Tarkólemezeik ferde irányúak s a szemperem mentén keskeny chitin-léc gyanánt az arcokig folytatódnak.

Suilliinae.

2. (1). Prothoracalis sörtéjük van; anális erük a szárnysegélyig fut. Tarkólemezeik a szemperem előtti homloksegélyre (parafrontalia) támaszkodnak, a homlokpászta felőli szélük elmosódott.

Helomyzinae.

1. alcsalád: **Suillinae.**

1 (2). Vállsörtéjük nincsen.

2 (1). Vállsörtéjük van.

Suillia R. D.
Allophyla Lw.

1. nem: **Suillia** R. D.

Általában világosabb vagy sötétebb vöröses-sárga színű legyek. Szemük csupasz, egyszínű; egy fajnál (*S. nemorum*) élő állapotban sávósak. Egy vagy két vibrissájuk van. A homlok széles, a fejetetőlemezek kihegyezettek, nyelva'akuak, nem nyulnak a homlok közepéig; az arcokkal a szemperem előtt vonuló, néha alig észrevehető chitinléc köti össze őket. A tor hosszabb mint széles; dorsocentralis sörte: 1 + 4, praesuturalis: 1, notopleuralis: 2, supraalaris: 3, sternopleuralis: 1. Pajzocskájuk lapos, négy sörtével. Szárnyaik a potrohnál hosszabbak, analis' erük nem éri el a szárny szélét. A him potroha 5, a nőtényé 7 teljes gyűrűből áll.

- 1 (8). Mesopleurájuk szőrös, legalább a mesopleuralis varrat előtt van néhány szőröcske.
- 2 (3). Csápsörtéjük szőrözete nem fésűsen álló. A szem és a csáp között sötét folt van. Pajzocskájuk egész felszine egyenletesen szőrös. A haránterek szegélyezettek; a hosszanti erek végén legfölből igen gyenge füstösség van. Hossza 5—6 mm. — Tátra, Fenyőő, Erdély, Szebeni-havasok. **Inornata** Lw.
- 3 (2). Csápsörtéjük szőrözete fésűsen rendezett, hosszabb rövidebb.
- 4 (5). A vibrissa alatt még egy vibrissának látszó, erősebb sörte van. Csápsörte-szőrözete hosszabb. Pofáján barna folt van. A cerebralis sörtécskék feketék. A pajzocska töve és közepe többnyire csupasz, másutt gyéren szőrös. A haránterek foltszerűen szegélyezettek, a szárny csucsán nagy barna folt van, benne a hosszanti erek végei között világos foltok. Hossza 5—5.5 mm. — Kalocsa (F. = *Helomyza apicalis*)* **variegata** Lw.
- 5 (4). A vibrissa alatt nincs erős sörte.
- 6 (7). A szem és a csáp között barna folt van. A csápsörte szőrei rövidek, cerebralis sörtécskék rozsdaveresek. A pajzocska egész felszine szőrös. Középső lábainak sarkantyui közül egyik fél olyan hosszú, mint a másik. Szárnyainak felső széle és hegye füstös, a második hosszanti ér végén barna folt van. A haránterek foltszerűen szegélyezettek. Az élő állat szemén harántáv van. Hossza 5—6 mm. — Kalocsa (F.), Felsőhági, Murányvára, Kőrösmező, Bucsecs (F.), Szebeni havasok (F.) **nemorum** Mg.
- 7 (6). Szeme és csápjá között fehéresen csillogó folt van, a csápsörte szőrözete közepes hosszú, fésűs. Pajzocskája csapott hegyű, csak a szélén van néhány szőröcske. A középső lábak szárának sarkantyui közül kettő félakkora hosszú, mint a harmadik. Szárnyai gyengén füstösek, legerősebben felső szélükön s hosszanti erek végén. A haránterek szegélyezettek. Hossza 7—8 mm. — Brusanje. **notata** Mg.
- 8 (1). A mesopleura teljesen csupasz.

* A faunakatalogusban szereplő lelőhelyeket F betűvel jelöltem meg.

- 9 (18). A csápsörte szőrözete hosszú.
- 10 (11). Legalább 9 mm. hosszú, nagy légy. Cerebralis sörtécskái sárgák. A him középső lábán, a comb alsó felszínén számos vastag sörte van. Hosszanti erek szegélyezettek. — Budapest (F.), Kecskemét (F.), Gyón, Budakesz, Hárshegy, Peszér, Fertő, Szászkabánya, Herkulesfürdő (F), Mehádia, Cirkvenica, Novi. **gigantea** Mg.
- 11 (10). Kisebb legyek; hosszuk 9 mm.-t nem ér el. A him középső lábán a comb alsó felszínén nincsenek hosszú sörték. A tor hátán legföljebb 4 csik van, vagy teljesen csikozatlan.
- 12 (15). A pajzsocska egész felszíne szőrös, legföljebb a középsávja csupasz.
- 13 (14). A csáp harmadik ize sárga vagy sárgás-vörös; a cerebralis sörtécskéik barnás-sárgák. A him középső lábszárának szőrözete közepes hosszú; a közbülső leghosszabb sarkantyú mellett a mögötte levő is tekintélyes hosszú. Szárnyai füstösek, legfeljebb a hosszanti erek végén. A haránterek szegélyezettek. Hossza 5.5—7.5 mm.; közönséges. **affinis** Mg.
- 14 (13). A csáp harmadik ize a tövén rozsdabarna, másutt rozsdavörös. Cerebralis sörtécskéik feketék. A him középső lábszárán igen hosszú szőrök vannak. Hossza 7.5 mm. — Felsőhági, Körösmező, Tusnád. **umbratica** Mg.
- 15 (12). A pajzsocskának nem egész felszíne szőrös, vagy teljesen csupasz.
- 16 (17). Pajzsocskájának csak peremén s hegyén van néhány gyenge szőrszál. A csáp sárga, a csápsörtén hosszú és elég sűrűn álló fésűs sörték vannak. Cerebralis sörtécskéik feketék. Tora és potroha egyaránt sárga, vagy sárgás-vörös színű, a tor hátán esetleg 1—2 csik. Kis harántere az első hosszanti ér torkolatán túl van, a haránterek szegélyezettek. A második és harmadik hosszanti ér végén elmosódott szélű barna foltok vannak. Hossza 4 mm. — A tengerpart kivételével mindenütt előfordul. (H. rufa). **flava** Mg.
- 17 (16). Pajzsocskája teljesen csupasz. A tor hátán két barna középsáv, a harántvarrat mögött 1—1 barna oldalsáv van. A kis harántér az első hosszanti ér torkolatával szemben, nem szegélyezett. Hátsó harántere szegélyezett, a hosszanti erek végén össze nem folyó sötét foltok vannak. Hossza 6 mm. — Budapest. **Strobli** Czerny.
- 18 (9). A csápsörte szőrözete rövid.
- 19 (28). A szárnyak hegyén barna foltok nincsenek.
- 20 (25). A pajzsocska teljesen csupasz.
- 21 (22). A pajzsocska rövid és tompa, tövisnyujtvánnyal végződik. Hossza 5.5—6.5 mm. — Budapest, Isaszeg, Szeged, Hortobágy, Szár, Visegrád. **oxyphora** Mik.
- 22 (21). A pajzsocskának nincs tövisnyujtványa.
- 23 (24). A him a mellső lábak metatarsusának alsó felszínén, a hegye

- előtt, fölfelé görbülő tövist visel, melyet a szőrök részben el-
takarnak. A sternopleuralis sörte fölött nincsenek sörtécskék.
Hossza 5—7 mm. — Felsőhági, Verestorony. **Miki** Pok.
- 24 (23). A him mellső lábán, a főt megjelölt helyen nincsen tövis.
A sternopleuralis sörte fölött, hátrafelé 1—2—3 sörtécske van.
A hátulsó harántér közepén alig észrevehető sárgás folt. Hossza
4.5—5.5 mm. — Hortobágy, Visegrád, Kovácspaták, Felsőhági,
Árvaváralja, Tátra, Pöstyén, Bucsecs (F.), Szebeni-havasok (F.).
(H. montana). **fuscicornis** Ztt.
- 25 (20). A pajzsocska többé-kevésbé szőrös.
- 26 (27). A pajzsocska hegye egyenesre lecsapott, felszine szőrös, de
a szőröcskék igen gyengék s rövidek, csak erős nagyítással,
inkább oldalról láthatók. A him a mellső lábak metatarsusának
belső felszínén kicsiny, elálló, kevésbé felfelé görbülő tövist vi-
sel. Hossza 4.5—5.5 mm. — Az Alföld kivételével Magyarország
minden vidékén előfordul. (H. Zetterstedti). **bicolor** Ztt.
- 27 (26). A pajzsocska kissé kihegyezett, egész felszínét jól látható
szőrök borítják a töve s egy világosabb középsáv kivételével;
itt többé-kevésbé csupasz. A him mellső lábán tövis nincsen.
Szárnyai kissé sárgás-barnán füstösek, a hátulsó harántér kö-
rül keskeny, barnás szegély van. Hossza 6—8 mm. — Közön-
séges. (H. olens). **pallida** Fall.
- 28 (19). A szárnyak hegyén, a hosszanti erek végeinél többé-ke-
vésbé élesen határolt barna foltok vannak, vagy legalább a
szárny felső része erősen füstös. A haránterek szegélyezése már
szabad szemmel is jól észrevehető.
- 29 (32). A pajzsocska teljesen csupasz.
- 30 (31). Mindkét oldalon két vibrissa van; a him a mellső lábak
metatarsusának felső felszínén hosszú, fekete szőröket visel.
Hossza 7.5—9 mm. — Sopron (F.), Stájerlak, Resica, Nagy-
szeben (F.), Herkulesfürdő (F.), Jeselnica. **ustulata** Mg.
- 31 (30). Mindkét oldalon egy vibrissája van, a him mellső lábának
metatarsusán, a főt megjelölt helyen nincsenek hosszú, fekete
szőrök. A szárny felső széle a fiók-ér torkolatától kezdve erősen
füstös, s ez a folt az egész marginális és a fél submarginális sejt-
tet kitölti. — Turcsek. **Oldenbergii** Czerny.
- 32 (29). A pajzsocska többé-kevésbé szőrös.
- 33 (36). A pajzsocska egész felszínén akadnak szőrök.
- 34 (35). A pajzsocska egyenletesen szőrös, kivéve a közepén egy
gyakran világosabb sávot, ahol a szőrözet igen gyér, vagy tel-
jesen hiányzik. Tora és potroha téglavörös. A szárnyak füs-
tösek, a füstösség a hosszanti erek végén nem éles határu fol-
tokká erősödik. A haránterek szegettek. Hossza 5—8 mm. —
Az Alföldön és a keleti felvidéken található. (H. univittata).
lurida Mg.
- 35 (34). Pajzsocskája tövén és hegyén csupasz, egyébként egész fel-
színén szétszórt, gyér szőrözet van. Tora és potroha agyagsárga

- vagy barnássárga. A második hosszanti ér végén a barna folt élesebben határolt. Hossza 4—5 mm. — Budapest (F.), Kalocsa (F.), Sopron (F.), Herkulesfürdő (F.), **similis** Mg.¹
- 36 (33). A pajzsocska csaknem csupasz, csak oldalt, vagy a peremén van néhány szőröcske.
- 37 (38). Csápsörtéjének pelyhei igen rövidek, alig észrevehetőek. Pajzsocskája kissé kihegyezett, szélén néhány szőröcskével. Az első, esetleg a második hosszanti ér végén elmosódott, halvány sárgás-barna foltok vannak, vagy erősebb füstösség. A haránterek szegettek. Hossza 4.5—5 mm. — Csetnek, Murányvára, Kőrösmező, Retyezát. **flavifrons** Ztt.
- 38 (37). A csápsörte pelyhei rövidek ugyan, de jól láthatók.
- 39 (40). A homlok nem fényes. Pajzsocska csaknem teljesen csupasz, legföljebb a pereme táján akad néhány nagyon gyenge szőröcske. A középső lábak egyik sarkantyuja jóval hosszabb a többinél. Az első hosszanti ér végfoltja igen halvány, elmosódott széli, gyakran hiányzik. Hátsó harántér szegett, a közepén nem öblösödik be. Hossza 5—5.5 mm. — Tatra (F.), Déva, Szebeni havasok (F.), Jeselnica. **piimana** Lw.
- 40 (39). A homlok többé-kevésbé fényes.
- 41 (42). A homlok különösen az elő részén igen fényes. A pajzsocska szélső részein, részben sorokban elhelyezett szőröcskék. Szárnyak füstösek, a hosszanti erek végén gyakran összefolyó barna foltok. Haránterek erősen szegettek, a hátsó harántér a közepe táján beöblösödik. Hossza 4—5 mm. — Hidegkut, Kispöse, Árvaváralja, Dobsina, Lucsivna. **laevifrons** Lw.
- 42 (41). A homlok csak részben fényes, vagy fénytelen. Egyébként mint az előbbi. — Novi. var. **Villeneuvei** Czerny.

2. nem: *Allophyla* Lw.

Ide egy faj tartozik; mindenik oldalon egy vibrissája van, csápja fekete, a csápsörte szőrözete hosszú, de nem fésűsen álló. A tor sárga, kissé fényes, a pajzsocska csupasz. A középső lábak szárán egy hosszú sarkantyú van. A szárnyak nem foltosak, a kis harántér egy kevéssel túl van az első hosszanti ér torkolatán. A potroh sárga; Hossza 4.5 mm. — Szórványosan mindenütt előfordul. **atricornis** Mg.

2. alcsalád: *Helomyzinae*.

- 1 (20). Prosternalis sörtéi nincsenek.
- 2 (3). A harántvarrat előtt 2 dorsocentralis sörte van; a him potroha 6 gyűrűből áll, de a hatodik igen keskeny. A középső lábak szárán 2 erős praeapikalis sörte van, a pajzsocska sörtéi körülbelül egyforma hosszúak. **Orbellia** R.

¹ Ez a faj nagy hasonlóságot mutat a *laevifrons* és *Villeneuvei* fajokkal, ameghatározásnál azokkal is összevetendő.

- 3 (2). A harántvarrat előtt dorsocentralis sörte nincsen, vagy csak egy (esetleg egy igen gyöngé második) van. A him potroha 5 teljes gyűrűből áll.
- 4 (9). A középső lábak szárán csak egy sarkantyú van.
- 5 (6). Az első hosszanti ér a kis harántérral szemközt torkollik; a harántvarrat előtt nincs dorsocentralis sörte. A szemek nem föltűnő nagyok. **Tephrochlamys** Lw.
- 6 (5). Az első hosszanti ér a kis harántéren túl torkollik; a harántvarrat előtt egy, esetleg két dorsocentralis sörte van, de a második igen gyengén fejlett. Föltűnően nagyszemű, keskeny-pofájú és homloku legyek.
- 7 (8). A harántvarrat mögött 3 dorsocentralis sörte van. A tor hamuszürke, a pajzsocska és a potroh viaszsárga. **Heteromyza** Fall.
- 8 (7). A dorsocentralis sörték száma: 1 (2) + 3 (4); a tor és a pajzsocska sűrke vagy szürkésbarna, a potroh barnássárga. **Thelida** R. D.
- 9 (4). A középső lábak szárán több sarkantyú van.
- 10 (11). Az orbitalis sörték egyenlő hosszúak, a szemek kerekék vagy függőlegesen tojásdadok, a lunula fődetlen. **Neoleria** Mall.
- 11 (10). Az orbitalis sörték nem egyenlő hosszúak.
- 12 (15). A kis harántér az első hosszanti ér torkolatán túl van.
- 13 (14). A középső lábak szára sörtés. **Oecothoa** Hal.
- 14 (13). A középső lábak szárán nincsenek sörték. **Eccoptomera** Lw.
- 15 (12). A kis harántér az első hosszanti ér torkolatával szemközt, vagy csak kevéssé rajta túl fekszik.
- 16 (17). A vibrissa fölött még sörtécskék vannak. A him középső lábának sarkantyúja görbült s a hátulsó combok alsó felszíne tüskés. **Schroederia** Enderl.
- 17 (16). A vibrissa fölött sörtécskék nincsenek, a him középső lábának sarkantyúja nem görbült, a hátulsó combok alsó felszíne nem tüskés.
- 18 (19). A fej oldalról olyan magas, mint hosszú; a pofák keskenyek, sternopleuralis sörte egy van **Spanoparea** Czerny.
- 19 (18). A fej profilban magasabb, mint a milyen hosszú; a pofák szélesek, a csápsörte meglehetősen rövid. Két sternopleuralis sörtéje van. A him a hátsó lábak combjának alsó-hátsó peremén sörtéket nem visel. **Morpholeria** Garrett.
- 20 (1). Prosternalis sörtéje van.
- 21 (22). Egy párnál több prosternalis sörtéje van, a pteropleura és a pajzsocska csupasz. **Helomyza** Fall.
- 22 (21). Egy pár prosternalis sörtéje van. A középső lábak szárán egy praeapicalis sörte van, az orbitalis sörték nem egyenlő hosszúak.
- 23 (26). Az orbitalis sörték egymáshoz igen közel állanak.
- 24 (25). Vállsörtéje nincsen. A kis harántér az első hosszanti ér torkolatával szemben fekszik. A pofa magassága nagyobb a

szem átmérőjénél. Nagyobb légy, 6—8 mm. hosszú. Tora szürkésfekete, potroha téglavörös.

Gymnomus Lw.

25 (24). Válsörtéje van. A pofa magassága nem nagyobb a szem átmérőjénél. Kisebb légy, 6—7 mm. hosszú. Tora és potroha egyformán szalmasárga.

Chaetomus Czerny.

26 (23). Az orbitalis sörték egymástól távol állanak.

27 (28). Pteropleurája csupasz, a him középső lábának sarkantyui nem görbültek.

Amoebaleria Garrett.

28 (27). Pteropleurájának elülső része szőrös, a him középső lábának sarkantyui görbültek.

Scoliocentra Lw.

1. nem: **Orbellia** R. D.

Karcsu legyek. Első orbitalis sörtéjük rövidebb a másodiknál, pofájuk igen széles, mindkét oldalon egy-egy igen rövid és gyöngö vibrissával. Pajzocska csupasz, 4—8 hosszú sörtével; a hátsók keresztben állanak.

1 (2). A tapogatók feketék. A pajzocskán 4—8 sörte van, néha a sörték száma a pajzocska két oldalán más-más, Tora és potroha szürkével hintett fekete. Hossza 3—5 mm. **hiemalis** Lw.

2 (1). A tapogatók vöröses-sárgák.

3 (4). A potroh és a lábak vöröses-sárgák, a pajzocskán 6 sörte van. Hossza 3—4 mm. — Erdély (Czerny). **myiopiiformis** R. D.

4 (3). A potroh és a lábak sötétes szürkék, a pajzocskán 4 sörte van. Egyébként igen hasonlít a hiemalis-hoz. Hossza 3 mm. — Gyón (Czerny), Budapest. **cuniculorum** R. D.

2. nem: **Tephrochlamys** Lw.

Fejük profilban olyan magas, mint hosszú. Pofák nem igen szélesek, vagy keskenyek (a szemmagasság egyharmada). Egy vibrissájuk van, a csáp harmadik ize kerek. A harántvarrat mögött dorsocentralis sörte, a pajzocskán 4 sörte van.

1 (2). Szájszélük fölhuzott, arcuk sötétszürke. A tor kékesszürke, a pajzocska sárga, töve felé szürkés. A mellső lábak combjának belső felszínén fölül, a tőharmadtól a csucsig húzó sötétbarna vagy fekete csík van. A him mellső lábának tarsusa lapított. A potroh vöröses-sárga. Hossza 5—6 mm. — Budapest, Szekszárd (F.), Nagyenyed. **tarsalis** Ztt.

2 (1). Szájszélük nincs fölhuzva, arcuk fehéres. A tor és potroh színe olyan mint az előbbinél, de a pajzocska szürke, csak a hegye sárga. A mellső lábak combja a fentebb megjelölt helyen legföljebb barnás, a him első lábának tarsusa nem lapított.

3 (4). A szárnyjegy a tövén sötét. Hossza 5—6 mm. — Budapest (F.), Visegrád (F.), Tasnád (F.), Fonáczai barlang, Bucsecs (F.), Brassó, Retyezát, Réšica (F.), Fuzine. **flavipes** Ztt.

4 (3). A szárnyjegy a tövén nem sötét.

5 (6). Nagyobb légy, hossza 4.5—6 mm. A him csápjának töize

barnavörös, hátszörzete a harántvarrat mögött, a dorsocentralis sörték között kb. 6 sorban áll. — Előfordul szórványosan mindenütt.

rufiventris Mg.

- 6 (5). Kisebb légy, 3.5—4 mm. hosszú. A him csápjának tőze sárga, hátszörzete a harántvarrat mögött, a dorsocentralis sörték között kb. 4 sorban áll. Szinezete kissé élénkebb, mint a *rufiventris*-é, a csáp első és második ize is sárgább, egyébként e fajhoz nagyon hasonló. — Budapest, Gyón, Szár, Hortobágy, Mehádia (F.), Jasenak.

laeta Mg.

3. nem: **Heteromyza** Fallén.

A fej profilban magasabb, mint a milyen hosszú. A lunula födetlen. Két orbitalis sörtéje és mindkét oldalon egy-egy vibrisája van. A pajzsocskán 4 sörte van. A középső lábak szára csak egy egyenes sarkantyut visel. A him potroha öt gyűrűből áll, keskeny, megnyult, szörzete hosszú. A nőstény potroha 7 gyűrűs, a 6-ik rövidebb, a 7-ik oldalról összenyomott. Ide egy faj tartozik: Szemei nagyok, a pofák igen keskenyek; két orbitalis sörtéje gyenge, néha nem is emelkednek ki a többi szőrök közül. Tora hamuszürke, pajzsocskája vöröses-sárga. A szárnyak szürkések vagy sötétbarnák, a potroh vöröses-sárga vagy sötétbarna. Hossza 5—6 mm. — Budapest: József-nádor barlang, Pestere-barlang; Turóc, Aggtelek, Kassa, Fiume (valamennyi F.)

oculata Fall.

4. nem: **Thelida** R. D.

Az előző nemtől abban különbözik, hogy a harántvarrat előtt 1 (2), mögötte 3 (4) dorsocentralis sörtéje van.

Himek:

- 1 (2). A homlok keskeny, elül alig keskenyedő. A szemek igen nagyok, a szájszélig lenyulnak. A tor kékesszürke, a pajzsocska barnás, potroh vöröses-sárga. Hossza 6—7 mm. — Gombaszög, Aggtelek-barlang, Szászka; Rév: Devenze-barlang, Máv-laláng, Zichy-barlang; Bihar: József fhg.-barlang, Magu ai-barlang, S. egyestel, Calj-barlang, Pazariste, Novi.
- atricornis** Mg.
- 2 (1). A homlok előre keskenyedik.
- 3 (4). Az arc lefelé erősen keskenyedő. Szinezete mint az előbbié. Hossza: 4—5.5 mm. — Szászka. **rotundicornis** Ztt.
- 4 (3). Az arc lefelé lassanként szélesedik. A szemek nem nyulnak a szájszél alá. Szinezete mint az előzőké, de a potroh barnás-vöröses-sárga. Hossza 6 mm. — Háromkúti-barlang (Borsod-megye). **commixta** Collin.

Nőstények:

- 1 (2). Az arc olyan széles, mint a homlok, a csápok alatt nem keskenyedik. **commixta** Collin.
- 2 (1). Az arc valamivel keskenyebb a homloknál.

- 3 (4). A pofák aránylag szélesek, a vibrissa az alsó szemszélnél mélyebben, vagy vele egy magasságban áll. A szemek a csápok izületi helyénél nem öblösödnek ki. **atricornis** Mg.
- 4 (3). A pofák aránylag keskenyek, a vibrissa az alsó szemszélnél valamivel magasabban áll. A szemek a csápok izületi helyénél kissé kiöblösödnek. **rotundicornis** Ztt.

5. nem: **Neoleria** Malloch.

A fej profilban magasabb, mint a milyen hosszú; a szemek nagyok. Egy vibrissája, 1+3 dorsocentralis sörtéje van. Ez utóbbiak közül a varrat előtti s a varrat utáni első két sörte gyakran nem föltűnő, vagy hiányzik. A pajzsocska 4 sörtét visel. A him potroha 5, a nőstényé 6 gyűrűből áll. A kis harántér az első hosszanti ér torolatával szemben fekszik.

- 1 (2). A hátsuló lábak combján, fölül, a csucs előtt sörték vannak. A tor világos hamuszürke vagy sárgás-szürke, a potroh hasonló, de a második és harmadik gyűrű hátsó pereme fehéres, a negyedik és ötödik gyűrűé vöröses. Hossza 4—5 mm. — Budapest, Szászka, Kovácspatak. **flavicornis** Lw.
- 2 (1). A hátulsó lábak combján, fölül, a csucs előtt sörték nincsenek.
- 3 (4). A pofák olyan szélesek, mint a függélyes szemátmérő fele. A sternopleuralis sörte előtt hosszú sörtécskék vannak, a tor kékes- vagy barnás-szürke, többé-kevésbé élés barna vagy sötétkék csikokkal. A pajzsocska barna. Hossza 3.5—5 mm. — Kalocsa, Fericsei-barl., Nagyvárad (F.). **ruficauda** Ztt.
- 4 (3). A pofák szélessége a szem magasságának egynegyede. A sternopleuralis sörte előtti sörtécskék rövidek. A tor hátán csikoltságának nyoma sincs, a pajzsocska sárga, néha a közepén szürke s csak a peremén sárga. Hossza 3.5—4 mm. — Bucsecs, Szebeni havasok. **inscripta** Mg.

6. nem: **Oecothoa** Hal.

A fej profilban jóval magasabb, mint hosszú, a szemek kicsinyek, a pofák szélesek. A lunula fedett. Orbitalis sörte és vibrissa egy van, dorsocentralis sörte 1+3, pajzsörte 4. A him potroha 5 gyűrűből áll. Ide egy faj tartozik: A csáp harmadik ize fekete, tőize vöröses vagy szintén fekete. A tapogatók sárgák. A tor színe hamuszürke, a pajzsocska szőrös, agyagsárga, tövén szürke. A potroh szürkésfekete. A kis harántér rendszerint szegélyezett, néha igen gyengén a hátulsó is. Hossza 4—4.5 mm. — Budapest, Hortobágy, Gyón, Gombaszög, Esztergom, Sátorlajuhely (F.), Nagyenyed, Herkules-fürdő (F.). **fenestralis** Fall.

7. nem: **Eccoptomera** Lw.

Az idetartozó legyek az előző nembeliektől abban különböznek, hogy középső lábuk szárán nincsenek sörték, orbitalis sörtéjük kettő

van, bár ezek közül az első többnyire igen kicsiny és alig észre-
vehető.

- I (2). A középső lábak szárán 2 praeapicalis sörte van. A vibrissa jól fejlett. A tor legnagyobbbrészt szürke, a pajzsocska sárga, csak a töve felé szürkés; csupasz. A potroh sárga vagy vöröses-sárga. Hossza 4.5 mm. — Pilismarót; Vársonkolyos: Puresbarlang; Bedellői-hgs.: Klára-barlang; Bihar: Bogavár, Karfiolbarlang, Csiki-barlang, Oncsászái-barlang; Bársza, Meleg-Szamos; Petróc: Atila-barlang; Csomorna; Pilis: Csató-barlang.
pallescens Mg.
- 2 (1). A középső lábak szárán egy praeapicalis sörte van.
- 3 (4). A haránterek szegélyezettek; az első orbitalis sörte nagyon apró, a vibrissa erős. A tor téglavörös, hátán kissé szürkés, a pajzsocska hasonló színű, fehéren hintve. A him potroha a hypopygium kivételével feketés, a végső gyűrűk néha sárgák. A nőstény potrohán az első négy gyűrű fekete, a többi sárga. Hossza 3.5—4.5 mm. — Árvaváralja. **ornata** Lw
- 4 (3). A haránterek nem szegélyezettek.
- 5 (8). A tor vöröses-sárga.
- 6 (7). A csáp harmadik ize nem egészen fekete, egy sternopleuralis sörtéje van. Hossza 3—4 mm. — Kalocsa (F.), Fertő, Nagyszében (F.). **longiseta** Mg.
- 7 (6). A csáp harmadik ize egészen fekete, két sternopleuralis sörtéje van. Színe vöröses-sárga. Hossza 3—4 mm. Magyarország (Czerny), Jeselnica. **filata** Lw.
- 8 (5). A tor hamuszürke.
- 9 (10). A hátulsó lábak combján fölül, a csucs előtt 2—3 sörte van. A pofák peremén egy sorban álló sörtécskék nagyobbak, mint a rokon fajoknál. A csáp színe vöröses-sárga és barna között változik. A két sternopleuralis sörte közül az első rövidebb. A pajzsocska sárga, szürkésen hamvas. A szárnyperem-sörték tekintélyes hosszúságúak. A potroh szürkés-téglavörös. Hossza 4.5 mm. — Nagyenyed: Pilis-barlang (Szi'ády). **obscura** Mg.
- 10 (9). A hátulsó lábak combján, fölül a csucs előtt egy sörte van.
- 11 (12). A szemek aránylag nagyok, a pofák nem olyan szélesek, mint a szem függélyes átmérője. Peremszőrei nem oly hosszúak, mint az *obscura*-nak. A pajzsocskának csak a hegye sárga, egyébként szürke. A potroh szürkés-fekete. Hossza 4.5 mm. — Fericsei-barlag; Szászka; Rév: Máv-barlang; Zernest, Herkulesfürdő (F.). **Emarginata** Lw.
- 12 (11). A szemek nagyon kicsinyek, a pofák szélesebbek, mint a függélyes szemátmérő. Egy sternopleurlis sörtéje van; a pajzsocska szürke, peremén sárga. A szárnyperemsörték tekintélyes hosszúságúak. A potroh vöröses-sárga, néha szürkés. Hossza 2.5—4.5 mm. — Gyón (Kertész). **microps** Mg.

8. nem: **Schroederia** Enderlein.

A fej profilban magasabb, mint a milyen hosszú. Az arcok keskenyek, mindkét oldalon egy-egy vibrissája van. A harántvarrat előtt 1, mögötte 3 dorsocentralis sörte áll; pajzsocska csupasz, négy sörtevel. A középső lábak szára több görbe sarkantyut visel. A kis harántér az első hosszanti ér torkolatával szemben fekszik. Ide egy faj tartozik: színe és nagysága igen változó. Vibrissája fölött két sörtécske, oldalt tőle többnyire még egy harmadik is áll. Tora világos sárgás-barna, vagy fahéjszínű, esetleg többé-kevésbé szürke. Potroha téglavörös, gyakran a harmadik és negyedik gyűrűn, esetleg a többin is szürke. Hossza 4.5—8 mm. — Magyarország (Czerny). **iners** Mg.

9. nem: **Spanoparea** Czerny.

A fej profilban olyan magas, mint hosszú, a szemek nagyok. Egy vibrissája, 1+3 dorsocentralis sörtéje, 4 egyenlő hosszú pajzs-sörtéje van, ez utóbbiak közül a két hátulsó keresztben áll.

1 (2). A hátulsó lábak combján, fölül, a csucs előtt több sörte van; a harmadik csápíz kerekded, a tor és a potroh barnás-sárga színű. Hossza 3.5—4.5 mm. — Budapest, Hortobágy, Szebeni hav. **ruficornis** Mg.

2 (1). A hátulsó lábak combján, fölül, a csucs előtt egy sörte van. A harmadik csápíz tojásdad, az elülső orbitális sörte rövid. A pofák nagyon keskenyek (a szemmagasság egyhatoda). A tor háta szürke, a pajzsocska sárga, de néha szintén szürke. A potroh szürke, a gyűrűk szegélye világosabb. Hossza 3—3.5 mm. — Tiszaborkút, Felsőhági, Bártfa, Árvaváralja, Negoj (F.), Szebeni hav. (F.), Brassó, Resica (F.), Vaganski Vrh, Mosunje. **variabilis** Lw.

10. nem: **Morpholeria** Garrett.

Vibrissája egy van, elülső orbitalis sörtéje nagyon kicsiny, legfeljebb félakkora, mint a hátulsó. 1+3 dorsocentralis sörtéje, csupasz pajzsocskáján négy, kb. egyforma hosszú pajzssörtéje van. Kis harántere az első hosszanti ér torkolatával szemben fekszik. Ide egy faj tartozik: Vibrissái keresztben állanak, csápja rozsdavörös. Tora fehéresen hintett kékes-szürke, a pajzsocska szürke, szélén sárgás, a potroh vöröses-sárga. Szárnyai barnás színezetűek. Hossza 4—5 mm. — Peszér (Kertész). **Kertészii** Czerny.

11. nem: **Helomyza** Fallén.

Feje magasabb, mint hosszú; a lunula fedett, mindkét oldalon egy vagy két vibrissája van. A dorsocentralis sörték száma 1+3, a pajzssörtéké 4; a hátulsók valamivel hosszabbak, mint az elülsők. A kis harántér az első hosszanti ér torkolatával szemben, csak kévéssel rajta tul fekszik.

1 (2). Mesopleuráján a varrat előtt 1—2 sörte van, két vibrissája közül az alsó rövidebb. A tor és a potroh hamuszürke, a tor hátán 3—5 csik van. Hossza 2—4 mm. — Zimony, Fertő, Losonc, Tátraszéplak, Szohodói Lucia-barlang, Herku'lesfürdő.

modesta Mg.

2 (1). Mesopleurája csupasz, a potroh téglavörös.

3 (4). 3—5 sternopleuralis sörtéje van, két vibrissája közül az alsó csak kevéssel rövidebb, mint a felső. Tor és pajzsocska szürke az utóbbi néha vöröses. A him hátulsó lábának metatarsusa föltűnően rövid, félakkora, mint az utána következő: Hossza 4—5 mm. — Budapest; Kalotai-barlang, Fericsei-barlang; Körösmező, Felsőhági; Bihar: Rip-rip-barlang, Vidaréti-barlang, Mihók-barlang, Vizevölgy, Sonkolyos; Mehádia (F.), Raduc.

brachypterna Lw.

4 (3). Egy sternopleuralis sörtéje van, előtte egy sor sörtécske, ezek közül a sternopleuralis sörtéhez legközelebb álló hosszabb is lehet. Két vibrissája közül az alsó néha alig félakkora, mint a felső. Tora és pajzsocskája szürke. A him hátulsó lábának metatarsusa nem rövidebb az utána következőnél. Hossza 3—5 mm. — A tengerpart és a Dunántul kivételével mindenütt.

serrata L.

12. nem: **Gymnomus** Lw

Feje magasabb, mint hosszu, a lunula nem teljesen fedett. Két orbitalis sörtéje közül az elülső nagyon rövid. A pofák nagyon szélesek, mindkét oldalon egy-egy erős vibrissával. A dorsocentralis sörték száma 3, vagy 1+3, a pajzsocska csupasz, négy sörtével. Ide egy faj tartozik: Pajzsocskája szürke, csak szélein vöröses-sárga. Hossza 6—8 mm. — Horvátország.

triglodytes Lw.

13. nem: **Chaetomus** Lw.

Az előbbihez hasonló, de vibrissája fölött mindig van egy sörtécske, vállsörtéje is van, a dorsocentralis sörték száma 1+3. Ide egy faj tartozik: Tora hátán kissé fényes, legföljebb 2 rövid, sötét sávval. Szárnytöve alatt fekete foltocskája van. Hossza 6—7 mm. — Tiszaborkut.

flavotestaceus Ztt.

14. nem: **Amoebaleria** Garrett.

A fej magassága nagyobb mint a hossza, a pofák szélesek. Az elülső orbitalis sörték fél olyan hosszúak, mint a hátulsók. A lunula majdnem teljesen fedett. Egy vibrissája, 1+3 dorsocentralis sörtéje, csupasz pajzsocskáján négy sörtéje van, az elülsők a többinél rövidebbek.

1 (4). Potroha vöröses-sárga.

2 (3). Harmadik csápize kicsiny, a homlok pereme nem nyulik előre, az arc kissé hátranyomott. Hátulsó combján, a csucs előtt 1—3

- sörte van. A tor kékes-szürke, a him torhátán a szőrözet nagyon rövid. Hossza 6—8 mm. — Budapest (F.), Kalocsa (F.), Fericse; Bihar: Vizevölgy, Vidarét. **spectabilis** Lw.
- 3 (2). Harmadik csápize nagy, homloka kissé előre áll, az arc alsó része a közepéig erősebben hátranyomott. A hátulsó combok csucsa előtt 4—5 sörte van. A tor kékesszürke, a him torhátán a szőrözet valamivel hosszabb. Szárnyai erősen füstösek. Hossza 4.5—6 mm. — Bihar: Vizevölgy. **amplicornis** Czerny.
- 4 (1). A potroh szürke, kivéve a negyedik gyűrű hátulsó peremét s a következő gyűrűket, amelyek vöröses-sárgák. (Néha ez a szín a három első gyűrűn is elterjed, csak a gyűrűk közepe szürke.)
- 5 (6). Tora kékesszürke, középsávja nagyon keskeny, a macrochaeták tojásdad alakú, élesen határolt rozsdabarna foltokon ülnek. Hátulsó combján, a csucs előtt 2—3 sörte van. Csápsörtéjének szőrözte nagyon rövid. — Budapest, Fericse, Érd, Remec, Szászka, Tokaj (F.); Bedellői hegység: Klára-barlang; Rév: Máv-barlang; Bihar: Meleg-Szamos, Ponorvölgy, Csiki-barlang, Aluni-barlang, Karfiol-barlang, Ludmilla-barlang, Bársza, Vizevölgy; Herkulesfürdő. **caesia** Mg.
- 6 (5). Tora barnásszürke, a macrochaeták foltjai csucsukkal a potroh felé néző, elmosódott szélű háromszögek. Hátulsó combján, a csucs előtt 1—2, többnyire nem erősen fejlett sörte van. Csápsörtéje fekete, nagyon hosszú és teljesen csupasz. A nőstény hossza (tojócsővel együtt) 8 mm. — Buda, Fertő-tó (Czerny). **ventricosa** Beck.

15. nem: **Scoliocentra** Lw.

Ide egy faj tartozik: Torháta kékesszürke, a him hosszabb, a nőstény rövidebb szőrrel fedett, amely a himnél a macrochaetákat csaknem elfödi. Mezo- és sternopleurája, valamint pteropleurájának elülső része is szőrös, pajzsocskája sárgás-vörös, szárnyai többé-kevésbé barnásak; potroha téglavörös, a himét hosszú, elálló fekete szőrök fedik. A középső lábak sarkantyui alig észrevehetően gőrbültek. Himje 7—9 mm., nősténye 6.5—8 mm. hosszú. — Fericsei barlang, Szászka, Nagyenyed; Bihar: Albrecht-barlang. **villosa** Mg.

Irodalom.

1. Loew: Ueber die europäischen Helomyzidae etc. (Ent. Zeitschr. Breslau 1859).
2. Czerny: Revision der Helomyziden. (Wiener Ent. Zeitung XXIII, 1904).
3. Czerny: Monographie der Helomyziden. (Abhandl. zool.-bot. Ges. Wien 1924).

Resumé:

G. Szondy: Übersicht der ungarischen Helomyziden. — Nachdem die biologischen und zoogeographischen Verhältnisse der Helomyziden behandelt werden, charakterisiert Verfasser die Familie mit den beiden Unterfamilien und gibt Bestimmungstabellen der Gattungen mit 58 Arten und 1 Varietät behandelt. *Suillia Villeneuvei* wird nur als Varietät von *laevifrons* aufgefasst, falls sie nicht ganz als Synonym letzterer angesehen werden sollte.
